

érdeklődésért és Jókainak, a gyűlés fényének emeléseért, kívánva, hogy még sok esztendőn keresztül részesüljön a társaság e szerencsében.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Gulisztán, vagy Rózsáskert, írta Szádi, perzsából fordította dr. Erődi Béla. Kelet irodalmának legelterjedtebb könyve ez, bölcs mesékkel, elmés erkölcsi tanulságokkal. Erődi Béla avatott tolla végezte a fordítást, s az ifjúsági irodalmat egy értékes művel gyarapította. Sejk Muszliheddin Szádi, a perzsa moralista és didaktikus író főképp e művével lett a kelet legnépszerűbb költőjévé, s a persa költők közül őt ismerte meg Európa is legelőbb. A nyugati orientalisták közül sokan foglalkoztak Szádival, s jobbnál jobb ismertetések és tanulmányok jelentek meg róla. Csak magyar nyelven nem bírtunk még semmit róla, és tőle. Ezt a hiányt pótolta most dr. Erődi Béla a «Rózsáskert» magyar fordításának közrebozsításával, melyhez a költőről és műveiről szóló bevezetést csatolt. Maga a «Rózsáskert» tulajdonképpen nem más, mint példázatok és adomák gyűjteménye, melyeknek tanulsága verses alakba van foglalva. A morális tanítások szólnak a királyok erkölceséről, a dervisek jelleméről, a vágyakról, a szeremről és ifjúságról, a nevelésről, társadalomról stb. Kapható Singer és Wolfner kiadásában, ára 1 frt 50 kr.

Ipolyi Arnold kisebb munkáinak gyűjteményéből az ötödik kötet hagyta el a sajtót a Franklin társulatnál. A boldogemlékü szerző megbízásából *Bunyitay* Vince rendezte sajtó alá a becses és tanulságos dolgozatokat és beszédeket. A közelebb megjelent kötet Ipolyi felolvasásait, szónoki műveit közli, az akadémián, a Szent-István-társulatban, a képzőművészeti-társulat közgyűlésein elmondott elnöki megnyitó beszédeket, főrendiházi felszólalását az országház goth stílusban építése mellett. Egyetlen vallásos tárgyú beszédet találunk a gyűjteményben, azt, melyet a nagyváradi püspöki széke iktatásakor intézett híveihez. E beszédek mindenike élénken tanuskodik Ipolyi nagy tanulmányairól, nemes, vallásos felfogásáról, szilárd, hazafias érzelméről, s arról, hogy mennyire figyelemmel kísérte főleg 1880 óta a képzőművészet haladását hazánkban. Ezek a beszédei a magyar képzőművészet fejlődésének adalékai maradnak későbbi idők számára. Ipolyinak mint a képzőművészeti társulat elnökének mondott beszédei képzőművészetünk haladásának egy-egy sikerült képét mutatják az olvasónak, ki, ha érdeklődik a magyar festészet és szobrászat fejlődése iránt, kétségkívül szívesen fogja olvasni Ipolyi e beszédeit is. A kötethez függelékül Ipolyi Arnold irodalmi munkásságát állítja össze *Bunyitay* Vince 1845-től egész a főpap haláláig: 1886-ig. E függeléknek bizonyosan sok hasznát veszik azok, a kik Ipolyi életével, munkálkodásával és hatásával behatóbban foglalkoznak. Az 574 lapra terjedő kötet ára 2 frt 50 kr.

A «*L' Illustrazione Italiana*» című olasz lapból vettük át mai számunk első képét, s fölhasználjuk ez alkalmat, hogy azon olvasóinknak, kik az olasz nyelvet bírják vagy tanulmányozzák, figyelmébe ajánljuk e derék lapot, mely nemesak képei, de szövege által is kitűnő. Milanóban jelenik meg a *Fratelli Treves* kiadó cégénél s hazai postahivatalainknál is megrendelhető.

Zola legújabb regénye. Az «Egyetemes Regénytár» két utolsó kötetét Zola Emil «*Álom*» című új regénye foglalja el. Ez nem a megszokott Zola, ez a vezeklő Zola, a ki megmutatja, hogy tud egyébről is írni, mint a szennyes nyomorról, az aljas bűnökről. Az «*Álom*» tárgya és kidolgozása poetikus.

Egy fiatal lány szerelmét, ábrándozását írja le, ki ártatlanságban növekszik csöndes, egyházas környezetben, nem érintve a hétköznapi, durva világtól. De az idill mellett a realista író sem tagadja meg magát s leírásainak bősége, közbeszótt egyháztörténelmi és műtörténelmi adatainak egész tárháza és alakjainak jellemzése még eddigi legmelegebb híveit és ismerőit is bámulatra ragadták. «Ez a regény valóban tökéletesen szűzies lesz és kezébe adható a leányoknak is.» Írta egyszerű, de sokat mondó jellemzésül a szerző maga múlt évben. És igazat fog neki adni mindenki, a ki elolvassa. Az «*Álom*» a Singer és Wolfner könyvkereskedésében jelent meg két kötetben, s ára piros vászonkötésben 1 frt.

Révész Imre egyházi beszédei. Révész Imre debreczeni hírneves ref. lelkész és kitűnő egyházi szónok életében csak két kötetet adhatott ki eredeti

egyházi beszédeiből. A megboldogultnak fia, Révész Kálmán pápai theologiai tanár, most közrebozsítani készül a hagyatékot, három kötetre hirdetvén előfizetést. Az első kötetben halotti beszédek, a másodikban ünnepi és alkalmi szónoklatok, a harmadikban közönséges egyházi beszédek lesznek. Egy-egy kötet előfizetési ára 1 frt 20 kr, a háromé együtt 3 frt 20 kr. s az előfizetési pénzek Pápára küldendőek, Révész Kálmánhoz.

Grünwald Béla közigazgatási kézikönyvének harmadik kiadása legközelebb meg fog jelenni a Franklin-Társulat kiadásában négy vastag kötetben. A második kiadás a közigazgatási jognak az utóbbi öt év lefolyása alatt történt jelentékeny átalakulása következtében majdnem teljesen elavult s a közigazgatás terén működő tisztviselők érdekében egy újabb kiadás vált szükségessé. Az újabb kiadás olcsóbb lesz a második kiadásnál.

Folyóiratok. *Pótfüzetek a természettudományi közlönyhöz,* kiadja természettudományi társulat; januári füzet. Közli Herman Ottó jeles tudósunknak a természettudományi társulatban tartott felolvasását az északi sarkkör madár életéről. Ezt követi «Vezuv ásványairól,» Schmidt Sándortól; továbbá «A lövedéktől a levegőben előidézett tűnemények lefotografálása» Riegler Sándortól. Ezenkívül kisebb közlemények. — Az *Arménia* újvi füzet Szamosujvár két volt képviselőjét, kiket a hazai örménység is magának vall: Gajzágó Salamon legfőbb számvevőszéki elnököt és Simay Gergely nyug. törvényszéki elnököt mutatja be életrajzban és arcképben. A cikket Szongott Kristóf szerkesztő írta. Dr. Molnár Antal cikke következőik utána: «Keresztelő szent János az örmény egyházban.» Markovich Jakab folytatja II. Tigrán örményországi uralkodása történetét. — *Közlekedés* ezimen új szakfolyóirat indult meg a Hornyánszky-czég kiadásában, Gömöri Lajos szerkesztése mellett. Programja felölel mindent, a mi a közlekedési ügyébe vág. Havonként jelenik meg 7—8 ives füzetekben, előfizetési ára egész évre 6 frt.

Zeneművek. Nádor Kálmán zenemű-kereskedésében megjelentek «*A Kanyargó Tisza mentén*» című népdal-kiadás 9—12. számai, két füzetben. A dalok czimel: «Nem szeretem az uramat», «Édes anyám kiállott a kapuba», «Csillag ragyog, holdvilágos az égbolt» és «Zavaros a Bodrog». Kettő ezek közül Nádor Gyula eredeti szerzeménye. Egy füzet ára 30 kr. — Klöckner és Schlosz zeneműkereskedésében megjelentek: a *Legújabb magyar népdalok* két száma (16—17), ára 50 kr. *Hogy tetszik?* polka française Szende Józseftől, ára 72 kr.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia jan. 7-ikén ült össze először az új évben. Az első osztály ülése volt s *Hunfalvy* Pál elnök üdvözölte a tagokat. Az ülésnek két közérdekű tárgya volt.

Heinrich Gusztáv a régi magyar irodalom legköltebb termékeiről, az «*Argirus királyi és Tündérszép Iloná*»-ról értekezett, melyről oly keveset tud az irodalomtörténet. Szerzője nevét: Gergei Albert, is csak a versfők tartották fenn. A költemény szép meséje most is él a nép közt, Erdélyben az oláhság is jól ismeri. Nem ismerjük Gergeit, nem ismerjük forrását, nem tudjuk eredeti-e, vagy fordított a bájos költemény. Most a románok vitatni kezdik, hogy az eredeti forrás az övék. A *Rumänische Revue* «*Argir und Helén*» czimvel Barac János román népköltőnek egy költői elbeszélését közölte német fordításban, még pedig azon megjegyzéssel, hogy e mű a rumén és magyar nép ajkán élő népmesének földolgozása. Barac brassói születésű volt, jól tudott magyarul és 1848-ban hunyt el. Az ő «*Argir és Helén*» költeménye — mint *Heinrich* kimutatja — Gergei Albert költeményének alakilag szabad, de tartalmilag oly hű fordítása, hogy Barac még apró vonásokban, az elbeszélés stílusai fordulataiban sem meri eredetijétől eltérni. *Heinrich* azt hiszi, hogy Gergei valamely olasz mesét dolgozott föl, magyar népmese csak Gergei átdolgozása után lett. Gergei műve először valószínűleg a XIV. században jelent meg. — A figyelemmel hallgatott előadás után *Vikár* Béla, mint vendég, a gyorsírás történetéhez szolgáltatott adatot, s egy múlt századból való gyorsíró mutatót be Gáti István lelkészben, holott eddig csak 1821-től számítják a magyar gyorsírás történetét. Gáti pedig már az ő «szapora írásmódja» szerint régen az előtt szóról-szóra leírta a debreczeni predikátorok beszédeit. Még 1769—1772 közt gondolt ki szapora írásu jegyeket, de azokról szóló könyvét csak 1820-ban bocsátotta közre, ily czímen: «*A stenografiának 1-ső könyve. A tachyografia v. szapora írás módja, melyet mint a Pasigrafiának, Philosophica vagy Universalis nyelvnek is első vonásait közre bocsát zsengeképpen Gáti István. Pesten, Trattner János Tamás betűivel.*» Ez a mű a szakörök előtt merőben ismeretlen volt. Csak nem rég találta meg egy csonka példányát Schell Antal plébános. Teljes példányára *Vikár* egy helybeli ódonkönyvkereskedőnél akadt. Kitűnik ebből, hogy Gáti szapora írásmódja lényegileg ugyanazon alapra van fektetve, mint a ma világszerte s nálunk leginkább divó gabelsbergeri és stolzei stenografia, t. i. a közön-

séges írás betűinek egyszerűsítésére s egybeolvasztására és a vokálisok jelképi kifejezése módjára. Ebben joggal mondhatjuk Gáti Gabelsberger és Stolze előzőjének. A felolvasó kegyeletes dolognak tartaná, ha az akadémia Gáti művéből új kiadást rendezne. — Felolvasását megéljenezték s ezzel az ülés, melyen jelen volt *Süteli* Emil dr. finn tudós, a finnugor nyelvtudomány magántanára a helsingfors-i egyetemen, — véget ért.

A földtani társulat legutóbbi ülésén dr. *Staub* Móríc tanulságosan értekezett arról a kérdéstről, hogy földünk tengelye valamikor másképpen állott, és más éghajlata volt száraz földünk egyes részeinek, mint most van. E fejtegetésre egy szép pálmalevél lenyomata adott alkalmat, melyet a nagyenyedi főiskola gyűjteményében őriznek, s melyet a Maros-völgyben találtak. A miocenkori florák határozottan ama hypothesis helyessége mellett szólnak, melynek értelmében a földtengely sarkai a hosszú geológiai korszakokon belül megváltoztatták a helyüket. Már a miocenkori állatvilága mutat sajátságos, megfajthatatlan látszó jelenségeket. Az emlős állatok és a korallak tropikus, a puha állatok subtropikus, a szárazföldi és édesvízi puha állatok meg a rovarok az alsó miocenben subtropikus, de a felső emeletben déleuropai; a madarak pedig egynéhány déli typutst kivéve, túlnyomólag európai jellegű mutatnak. A növényzet is ily változó. Ama tény, hogy a hőmérséki különbség északon a jelenkor és a miocenk között sokkal nagyobb volt, mint dél felé, ez a föld történetében a legfeltűnőbb és legkritikább tények egyike. Megfejtésére csak a csillagászok által megállapított hypothetist fogadhatjuk el, melynek értelmében a sarkok megváltoztatták helyüket. Neumayr emez eltolódást 10 fokra becsüli; de *Nathorst* legújabb tanulmányában, melyben új adatokat hoz Japan fossil florájához, kimutatja, hogy ez eltolódás 20 fokot tett és Észak-Azsiába esett, mi által a 70-ik szélességi fok a mai sark közelébe jutott és helyreállítja amaz összhangot, melyet az egymástól távol fekvő sarkvidékek harmadkori floráiban tapasztalunk és megmagyarázza Észak-Amerika eocenkori florájának sajátságos jelenségeit. Az ülésen még *Halaváts* Gyula és dr. *Szontagh* Tamás tartottak előadást, utóbbi a magyarádi és szánthói (hontmegyei) ásványvizek forrását ismertetvén.

MI UJSÁG.

Mai számunkhoz mellékelve veszik olvasóink a «*Vasárnapi Ujság*» 1888. évi folyamának tartalomjegyzékét. — Mint a külföldi nagyobb hetilapok, pár év óta mi is csak az év befejezése után küldjük szét a tartalomjegyzéket, miután csak így lehet gondosan és korrekten összeállítani.

Az új királyi várpalota terveit a király megbízásából *Ybl* Miklós még a múlt évben elkészítette s a legapróbb részletekig kidolgozta. *Ybl* két tervet csinált, a mely szerint a jelenlegi kényelmetlen palota kibővítendő s átalakítandó volna. *Ybl* mindkét tervnek a gipszmintáját is elkészítette, s ezek a budavári Szt.-György-téren levő katonai szertárépület egyik földszinti termében vannak felállítva. A minta tizen-négy négyszögmeternyi területet foglal el s madártávtalban tünteti föl az átalakított királyi palotát és környékét — úgy a pesti mint a budai oldalról. A palota kétféle mintája gépezet segítségével váltható föl s illeszthető a keretbe. *Ybl* a mintákat a jövő hó elején bemutatja a király ő felségének, ki valószínűleg ekkor fog végkép dönteni az építkezés sorsa fellett. A minta, ha ő felsége megengedi, a jövő hónapban a közönség által is megtekinthető.

Stefánia főhercegné Abázsiában. *Stefánia* trónörökösne igen jól érzi magát Abázsiában, úgy hogy ott időzését is meghosszabbította. Az időjárás is kedvező volt a szép tengerparton.

József főherceg népszerűségének természetes következménye az a sok hódolatteljes megemlékezés, a melyben karácsony estéje alkalmából évről-évre részesítik őt. A legutóbbi karácsony estéjén *József* főhercegről a többek között a néhai híres cigányprimás, *Balogh*nak lánya, *Pusztainé* is megemlékezett és *Selmecz*ről faforgácsból valóságos művészetel készült virágbokrétaival kedveskedett a Faraótó dok fenséges patronusának. A főherceg cigány nyelven írt levélben köszönte meg a megemlékezést és buzdította az asszonyt, hogy ezt a szép házi ipart csak folytassa továbbra is buzgósággal. A levélhez jókora pénzösszeg is volt mellékelve.

Nagy virágkiállítás József főherceg tiszteletére. Az Országos Magyar Kertészeti Egyesület védnökének, *József* főhercegnek, a hazai kertészet buzgó pártolójának és *Klotild* főhercegasszony tiszteletére, tavaszkor Budapesten nagy virágkiállítást rendez.